

Bernāti — šis vārds ir labi pazīstams katram Liepājas iedzīvotājam. Nelielais attālums no pilsētas, labā satiksme, skaistais kāpu mežs un jūra ir ideāla atpūtas vieta pilsētniekam jebkurā gadalaikā. Bernāti ir Latvijas tālākais rietumu punkts, kur mūs sagaida gleznaina jūras piekrastes ainava. Šeit atrodas aizsargājama dabas teritorija — Bernātu dabas parks.

Veckrūmu mājas ciņā ar jūru

Tagadējais jūras krasts posmā starp Jūrmalciem un Bernātiem sācis veidoties apmēram pirms 8000 gadiem. Atkāpjoties Litorīnas jūrai, radās vaļņveida kāpas, kas pamazām apauga ar mežu. Bernāti ir ļoti jutīga teritorija, kuru ietekmējuši gan vēji, gan jūra, gan arī cilvēks, un mežam arvien ir bijusi liela nozīme jūras krasta aizsardzībā. 17. gadsimta vidū cilvēka rīcības dēļ lielās platībās izdega mežs, vēja dzītās smiltis pārputināja ne tikai lankas, pļavas un tīrumus. Zem smiltīm pazuda pat vairākas mājas. Lai apturētu postošo procesu, tika sākti plaši apmežošanas darbi. Kāpas aplāja ar biezu kārtu žaģaru, kā arī ar doņiem, meldriem un jūras mēsliem. Ap kāpu klajumiem uztaisīja žogu 32 verstu garumā. Segtajos klajos sadēstīja ap 242 000 jaunu kociņu.

Pēc Bernātu apmeklējuma 1924. gadā, sajūsmināts par piekrastes mežu skaistumu, Latvijas pirmais prezidents Jānis Čakste teica: “Šai vietā jābūt kūrortam.” Šie vārdi iemūžināti akmenī, kas saglabājies līdz mūsu dienām. 1926. gadā izveidoja Kūrorta biedrību, kas sāka teritorijas plānošanu un apsaimniekošanu. Radās pat doma, ka no Liepājas līdz Bernātiem jāierīko tramvaja līnija. Šo procesu pārtrauca 2. pasaules karš. Pēc kara padomju režīms izveidoja slēgtu pierobežas zonu, un tā bija daļēji pieejama tikai vietējiem iedzīvotājiem. Tādējādi piekraste ilgu laiku saglabājas cilvēku mazskarta. Padomju laikā Bernātu mežā atsevišķas kāpas noraka, lai iegūtu smiltis. Lielus postījumus mežam nodarīja 1967. gada vētra, kas izgāza apmēram pusi no 100 līdz 200 gadu vecām priežu audzēm.

Latvijai atgūstot neatkarību, Bernātu mežu sāka negatīvi ietekmēt pārāk lielā un nekontrolētā atpūtnieku pārvietošanās. Lai saglabātu kāpu mežu, Nicas pagasta padome 1992. gadā apstiprināja Bernātu dabas liegumu. Ņemot vērā teritorijas nozīmi ne tikai dabas aizsardzībā, bet arī iedzīvotāju atpūtā un izglītošanā, desmit gadus pēc lieguma izveidošanas Bernātu piekrastē ierosināja mainīt aizsargājamās dabas teritorijas statusu. Tādējādi tika izveidots dabas parks “Bernāti”. Tā pašreizējās robežas un aizsardzības noteikumus ir apstiprinājis Latvijas Republikas Ministru kabinets 2004. gada 8. aprīlī.

Pūsēnu kalns ir Latvijas augstākā jūras krasta kāpa (37 m v.j.l.), un tas nosaukts māju vārdā, ko šis kalns apracis. Daļa kalna ir norakta pagājušajā gadsimtā smilšu ieguvei

Bernātu dabas parks

Dabas parka kopējā platība ir 2935 ha, no kuriem sauszeme aizņem 732 ha, bet pārējo daļu — jūra. Dabas parka augāju pārsvarā veido sausi priežu meži: mētrājs un sils. Iznīcinot un radot no jauna piekrastes mežus, jau pirms daudziem gadiem Jūrmalciema un Bernātu iedzīvotāji ir sapratuši šo mežu nozīmību gan savu dzīvesvietu, gan jūras krasta dabas saglabāšanā. Jāaizsargā ir visi kāpu meži, taču īpaša aizsardzība nepieciešama vecajiem mežiem, kuri kļāj 111 ha. Dabas parkā sastopami arī lapukoku, galvenokārt bērzu un melnalkšņu meži. Tie vairāk atrodas starpkāpu iepakās. Dažviet iepakas aizaugušas ar krūmiem, arī ar parasto purvmirti, kas ir īpaši aizsargājama augu suga. Turklāt purvmirtes jeb balzāmkarkla audzes pieder pie īpaši aizsargājamiem biotopa tipiem Latvijā. Lidzās vecajiem priežu mežiem, kāpu un vīgu jeb starpkāpu iepaklu kompleks ir viena no dabas parka lielākajām vērtībām.

Sarkanā dzeguzene (*Epipactis atrorubens*)

Jūrmalas dedestiņa (*Lathyrus maritimus*) ir Latvijā reta un aizsargājama suga

Gmelina alise (*Alyssum gmelinii*), reta un aizsargājama suga, sastopama priekškāpās un pelēkajās kāpās

Kazrožu sfings (*Delephila elpenor*)

Lielas kritālas meža kļūst par mājvietu un barību daudzām retām augu un dzīvnieku sugām

Visjutīgākie un mainīgākie biotopi ir pašā jūras krastā. Dabas parka lielākajā daļā notiek krasta ievērojama noskalošana. Profesors G. Eberhards prognozē, ka Bernātu ragā aptuveni 3 km garā krasta joslā nākamo 30 — 50 gadu laikā iespējama pamatkrasta noskalošana 150 — 350 m platumā. Bernātu jūrmala ir sevišķi augsta riska zona. Smilšu uzkrāšanās jeb akumulācijas krasti vērojami vairāk uz Jūrmalciema pusi. Tur izveidojušās baltās un pelēkās kāpas. Šajās atklātajās kāpās konstatētas četras no sešām dabas parkā zināmajām īpaši aizsargājamām augu sugām. Dabas parks ir mājvieta arī četrām retām kukaiņu sugām un trim aizsargājamo putnu sugām.

Bernātu dabas parks ir Natura 2000 vieta — Eiropā aizsargājama dabas teritorija. Tā lielāko daļu aizņem Eiropā aizsargājami biotopi: mežainas jūrmalas kāpas, priekškāpas, pelēkās kāpas un slapjas starpkāpu iepakas. Tāpat svarīga starptautiskā mērogā ir arī dabas parkā ietilpstošā jūras teritorija, kas ir putniem nozīmīga vieta. Pavasara migrācijas laikā piekrasti no Nidas līdz Pērkonei šķērso 500 000 — 700 000 ūdensputnu.

Gan ziemā, gan vasarā Bernātu dabas parks ir iecienīta atpūtas vieta. To izmanto vietējie iedzīvotāji, liepājnieki, kā arī atbraucēji no tālākām vietām. Tāpēc dabas parkā plānots izveidot takas, auto stāvlaukumus, atpūtas vietas un izvietot informācijas zīmes. Šie un citi labiekārtojumi mazinātu piekrastes kāpu noplicināšanu, sekmētu dabas aizsardzību un cilvēku izglītošanai un atpūtai vajadzīgo resursu saglabāšanu. Plašāka informācija par dabas parku, tā aizsardzību un apsaimniekošanu lasāma dabas parka “Bernāti” dabas aizsardzības plānā.

Priekškāpas ir Eiropas nozīmes aizsargājams biotops. Embrionālās kāpas un priekškāpas ir nozīmīga barjera vētru laikā

Labiekārtošanas darbi Pūsēnu kalnā

Tālruņi infomācijai

Policija — 02, 34 94042

Ātrā medicīniskā palīdzība — 03, 34 91210

Ugunsdzēsības un glābšanas dienests — 01, 112, 34 25701, 9104814

VVD Liepājas reģionālā vides pārvalde — 34 24826

Nicas pagasta padome — 34 94049

Informācijas lapa ir sagatavota projekta LIFE2002NAT/LV/8498 “Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” ietvaros. Projekta mērķis ir Eiropas Savienības aizsargājamo piekrastes biotopu aizsardzība Latvijā.

Teksts: Andris Maišiņš

Fotogrāfijas: Andris Maišiņš, Juris Prikulis, Brigita Laime

Izmantota VZD satelītkarte

Iespiests tipogrāfijā McAbols

© Latvijas Universitāte, 2005

Bernāti

